

Rapport

Reindriftsnæringas arealbehov i Trøndelag

Delrapport i et kunnskapsgrunnlag om bionæringenes arealbruk

VERSJON

1.2

DATO

2025-10-31

FORFATTERE

Anne Sigrid Haugset og Roald Sand

OPPDRAKSGIVER

Trøndelag fylkeskommune ved kontaktperson Odd Arne Bratland

UTARBEIDET AV

Roald Sand

Signatur

Roald Sand

[Roald Sand \(Dec 16, 2025 10:02:10 GMT+1\)](#)

KONTROLLERT AV

Espen Carlsson

Signatur

Espen Carlsson

[Espen Carlsson \(Dec 16, 2025 11:14:20 GMT+1\)](#)

GODKJENT AV

Linn R. Naper

Signatur

Linn R. Naper

RAPPORT NR.

2025:01116

ISBN

978-82-14-07311-9

GRADERING

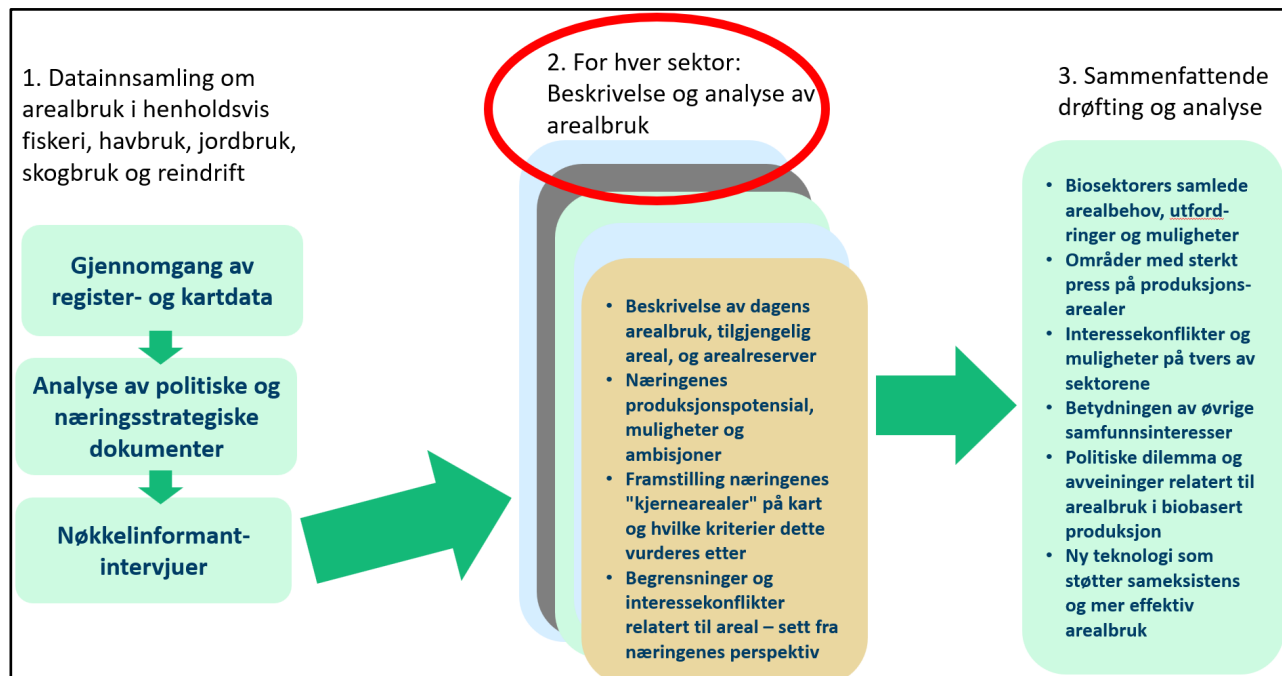
Åpen

Innhold

1	Innledning.....	3
2	Reindriftsnæringas arealbruksmønster	4
2.1	Ekstensiv og fleksibel arealbruk	4
2.2	Regulering og prinsipper for arealforvaltning.....	4
2.3	Næringas organisering, struktur og produksjonsprosesser	5
2.4	Endringsprosesser som påvirker reindriftsnæringas arealbruk.....	6
3	Reindriftsnæringas betydning i Trøndelag	8
3.1	Økonomisk verdiskaping og sysselsetting.....	8
3.2	Reindriftsnæringas betydning for andre samfunnsverdier.....	9
3.2.1	Miljømessig, sosial og kulturell bærekraft:	9
3.2.2	Matsikkerhet og beredskap	9
4	Reindriftsnæringas produksjonsareal	10
4.1	Tilgjengelig areal	10
4.2	Areal i bruk, arealreserver og kjernearealer i reindrifta	11
4.3	Produksjonspotensial.....	12
5	Teknologiutvikling og reindrift	13
5.1	Dagens situasjon	13
5.2	Framtidens reindrift	13
6	Interessekonflikter rundt reindriftsnæringas produksjonsareal.....	14
6.1	I reindriftsnæringa	14
6.2	Interessekonflikter med andre biobaserte næringer.....	14
6.3	Interessekonflikter med annen økonomisk virksomhet	15
6.4	Interessekonflikter med andre samfunnshensyn	16
7	Oppsummerende analyse av arealbruk og reindrift	17
7.1	Muligheter og potensial i reindriftsnæringa	17
7.2	Begrensninger og utfordringer relatert til arealbruk.....	17
7.3	Tilgjengelig areal, arealreserver og produksjonspotensial på arealene	17
	Referanser:.....	18

1 Innledning

Denne rapporten er en arealbruksbeskrivelse for reindrift i Trøndelag med vekt på reindriftsnæringas perspektiver. Dette er en av leveransene i prosjektet Kunnskapsgrunnlag arealbruk Trøndelag som SINTEF har gjennomført for Trøndelag fylkeskommune. Prosjektaktivitetene er illustrert i figur 1.

Figur 1: Oversikt over aktivitetene i prosjektet Kunnskapsgrunnlag for arealbruk i Trøndelag, der denne delrapporten inngår som en del av aktivitet 2 (ringet inn med rødt).

Denne rapporten har følgende tre målsettinger:

1. Beskrive muligheter og potensial relatert til arealbruk i reindriftsnæringa i Trøndelag.
2. Beskrive begrensninger for reindrifta i Trøndelag inklusive interessekonflikter innenfor reindriftsnæringa selv, mellom de biobaserte næringene og mot samfunnet ellers.
3. Beskrive tilgjengelig areal, arealreserver og reindriftsnæringas produksjonspotensial på arealene.

Sentrale datakilder og bakgrunnsmateriale som er benyttet:

Nøkkelinformanter har vært Norske reindriftssamers landsforbund (styreleder og en ansatt i arealrådgivingsavdelingen i NRL) og Statsforvalteren i Trøndelag (leder og ansatte i reindriftsavdelingen).

Det viktigste bakgrunns materialet ha vært lovverk som reindriftsloven, politiske dokument som Meld. St. 32 (2016–2017) Reindrift — Lang tradisjon – unike muligheter, totalregnskap fra reindrifta (Landbruksdirektoratet 2024) og en del andre dokumenter som Kunnskapsgrunnlag trøndersk landbruk (Sand m.fl. 2023).

Strukturen i delrapporten er som følger: I kapittel 2 gir vi kort beskrivelse av reindriftsnæringas arealbruk, prinsipper i arealforvaltningen og organiseringen av næringa, samt noen utviklingstrekk og endringsprosesser som påvirker reindriftas arealbruk og arealbehov. I kapittel 3 beskriver vi betydningen av reindriftsnæringa i Trøndelag, først i form av verdiskaping og ringvirkninger for regionen, og deretter relatert til andre samfunnsverdier. Kapittel 4 går vi nærmere inn på reindriftsnæringas produksjonsarealer og produksjonspotensial, mens kapittel 5 kort peker på teknologisk utvikling med betydning for reindrift, Kapittel 6 er en gjennomgang av interessekonflikter over arealbruk som berører reindrift. I kapittel 7 oppsummerer vi delrapporten ved hjelp av de tre målene skissert over.

2 Reindriftsnæringas arealbruksmønster

I dette kapitlet gir vi kort beskrivelse av næringas arealbruksmønster, dagens forvaltning og endringspress.

2.1 Ekstensiv og fleksibel arealbruk

Tradisjonell samisk reindrift innebærer en svært ekstensiv og fleksibel arealbruk i utmark. Næringa er basert på tilgang til store beiteområder, som inngår i et bruksmønster basert på blant annet årstider, vekslende vær- og klimaforhold og reinens naturlige atferd og spesielle behov i alle livsfaser. Tamrein henter vanligvis all næring fra beite i utmarka gjennom hele året. Å produsere kjøtt på denne måten på nordlige breddegrader krever tilgang til mye areal, og til mange ulike typer arealer gjennom året. Det krever også en inngående kjennskap både til reinens behov og atferd og til det bestemte landskapet man lar flokkene beite i. Reindriftsutøveren må til enhver tid sikre dyra sine nok mat, og hindre at de blir forstyrret og bruker unødvendig energi på stress og forflytninger. Dette er bare mulig ved hjelp av den fleksibiliteten tilgang til mye og sammenhengende utmarksareal gir.

Arealbruksmønsteret til reindrifta gjør at den skiller seg klart fra andre biobaserte næringer som jord- og skogbruk. Reindrift utfordrer et arealforvaltningssystem som er basert på blant annet grunneierrettigheter og kommunegrenser. Tradisjonell reindrift forholder seg til egenskaper ved topografi, årstidsvariasjoner, rådende vær- og føreforhold og naturlige trekk- og flyttleier i ulike terreng, ikke til kommune- og eiendomsgrenser. Reinflokken flyttes eller trekker naturlig mellom ulike beiteområder gjennom året, og det er også variasjon mellom år i hvilke områder som benyttes på grunn av ulike vær- og snøforhold og rovdyrutfordringer. Når grenser for reinens beiteområder trekkes uten å ta hensyn til egenskaper ved naturen og terrenget, kan det derfor oppstå utfordringer i møte med andre interesser.

Informantene fra Norske reindriftssamers landsforbund (NRL) peker på at reinen har stort behov for å få være i fred, og at mye ferdsel og aktivitet i beiteområdene forstyrrer dyra og reduserer trivsel og tilvekst. Fleksibiliteten som ligger i å ha tilgang til store, uforstyrrede områder egnet for reindrift er nødvendig for å håndtere naturlige variasjoner og helt essensiell for reindrifta i Trøndelag. Den har blitt enda viktigere etter som «*både rovvilt og storsamfunnet eter seg innpå oss*», og det blir lenger og lenger mellom uforstyrrede beiteområder. Dette er bakgrunnen for at reindriftsnæringa i Trøndelag ikke ønsker å kartfeste bestemte «kjernearealer» eller spesielt viktige områder.

For reindrifta er det summen av all aktivitet og inngrep i utmark i reinbeiteområdene som gir utfordringer, og ifølge NRL har de fleste reinbeitedistriktene i Trøndelag alt nådd sin tålegrense. Selv om det finnes kart over f. eks flyttleier, samlegjerder, kalvingsområder og årstidsbeiter, ses alt arealet som inngår i reinbeiteområdet i Trøndelag på som kjerneareal av reindriftsnæringa. Områdene der rein får beite i fred har skrumpet kraftig inn over de siste tiårene, og NRL mener at næringa ikke har mer areal å miste om den helt nødvendige fleksibiliteten i drifta skal opprettholdes.

2.2 Regulering og prinsipper for arealforvaltning

Reindrift er ikke basert på grunneierrettigheter til arealene som benyttes, men på rettigheter etter Reindriftsloven til å eie rein og drive reindrift i det som er definert som det samiske reinbeiteområdet. Reindriftsloven har som formål å «*legge til rette for en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift med basis i samisk kultur, tradisjon og sedvane til gagn for reindriftsbefolkningen selv og samfunnet for øvrig*» (§1).

Formålsparagrafen slår fast at «Reindriften skal bevares som et viktig grunnlag for samisk kultur og samfunnsliv», og at loven skal bidra til «sikring av reindriftsarealene i det samiske reinbeiteområdet som reindriftens viktigste ressursgrunnlag». Reindriftsloven gir føringer for blant annet utøvelsen av reindrifta, næringas organisering og forholdet til andre brukere av arealene. I §3 slås det dessuten fast at loven skal anvendes i tråd med «folkerettens regler om urfolk og minoriteter».

Reindriftslovens §4 beskriver at den samiske befolkningen som hovedregel har rett til reinbeite i utmark innen det samiske reinbeiteområdet, uavhengig av hvem som er grunneier. Reindriftslovens §26 beskriver rettigheter til jakt, fangst og fiske i statsallmenning innen det samiske reinbeiteområdet¹. Reindrifta har også rett til å drive og forflytte rein fritt og uhindret innenfor reinbeiteområdet, langs de tradisjonelle flyttleiene som finnes i terrenget. Reindriftsutøverne har rett på erstatning ved ekspropriasjon i forbindelse med inngrep, og til å ha husvære/gjeterhytter, drive motorferdsel i utmark etter visse regler, ta trevirke til brensel, gjerder mm..

Trollheimenloven² regulerer adgangen til å drive reindrift i kommunene Meldal, Midtre Gauldal, Oppdal, Rennebu, Rindal, Sunndal og Surnadal for å sikre fortsatt samisk reindrift i dette området. Trollheimen inngår ikke i det samiske reinbeiteområdet. Trollheimenloven knytter den konsesjonsbaserte reindrifta i Trollheimen tett til reindriftsloven, med noen unntak når det gjelder rett til trevirke til brensel mm. (§25), adgangen til jakt, fiske og fangst (§26), og grunneiers retter og plikter ved utnytting av egen eiendom (§63).

I reinbeiteområdene (inkludert Trollheimen) vil alle beslutninger som angår arealbruk i utmark kunne påvirke reindrifta og deres bruk av arealer. Disse beslutningene ligger til kommunene, i hovedsak gjennom Plan- og bygningsloven, men også gjennom blant annet motorferdselloven og jordloven. Samisk reindrift skal ivaretas på lik linje med andre interesser i saksbehandlingen. Reindriftsutøvernes lovfestede rett til å utøve sin næring på tvers av kommuner og eiendommer innenfor reinbeiteområdet må tas hensyn til når grunneiere og andre bruksberettigede ønsker å gjøre ulike inngrep på sine eiendommer i utmark.

Statsforvalteren i Trøndelag sin reindriftsavdeling har ansvar for reindriftsforvaltningen i Sør-Norge med ressurs- og arealforvaltning, tilskuddsforvaltning og reindriftsbasert næringsutvikling. Utfra lovverk og nasjonale og regionale føringer har Statsforvalteren ansvar for å påse at kommunene ivaretar samisk reindrift i sin arealbruk. Statsforvalteren kan også fremme innsigelser i plansaker i fylket der arealet ligger.

2.3 Næringas organisering, struktur og produksjonsprosesser

I Kunnskapsgrunnlag for trøndersk landbruk beskrives organiseringa av reindrifta slik (Sand m.fl. 2023, side 53):

*Den samiske reindriften i Norge er inndelt i seks geografiske reinbeiteområder. To av disse områdene ligger i Trøndelag; **Nord-Trøndelag reinbeiteområde** og **Sør-Trøndelag/Hedmark reinbeiteområde**, hvorav den siste også er nordøst i Innland fylke. Hver av disse er inndelt i **reinbeitedistrikter**. Det er i alt 9 reinbeitedistrikter, seks i Nord-Trøndelag reinbeiteområde og tre i Sør-Trøndelag/Hedmark reinbeiteområde. I tillegg er det samisk reindrift i Trollheimen, som er utenfor det samiske reinbeiteområdet og driver på konsesjon etter Trollheimenloven.*

*Noen av reinbeitedistriktene i Trøndelag er igjen inndelt i to eller flere **sijter** (nordsamisk: siida). Innenfor hvert reinbeitedistrikt/sijte driver flere **reindriftsfamilier** i fellesskap. Sijten er både en geografisk enhet*

¹ Kilde: <https://lovdata.no/lov/2007-06-15-40/§26>

² Kilde: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1984-12-21-101>

og et arbeidsfellesskap. Hver familie har en andel av rettighetene knyttet til reindriften innenfor reinbeitedistriktet- /sijten, og kalles en sijteandel (nordsamisk og i reindriftsloven: siidaandel). Innenfor hver sijteandel er det flere **reineiere**.

Et distriktsstyre representerer reindriftsinteressene i distriktet (reindriftslovens § 44). Statsforvalteren påser at reindriften i det enkelte distrikt drives i tråd med reindriftslovens bestemmelser.

I Nord-Trøndelag var det pr mars 2024 registrert 39 siidaandeler³, og i Sør-Trøndelag/Hedmark 30 siidaandeler. For reindriftsåret 2023/24 var det 14100 dyr både i Nord-Trøndelag og i Sør-Trøndelag/Hedmark. Tap til rovdyr var på om lag 2800 dyr i Nord-Trøndelag, og om lag 1300 dyr i Sør-Trøndelag. Slakting skjer ved anlegg Lierne og Røros eller ved bruk av mobilslakterier og sendes til videreforedling hos kjøtt bedrifter i Røros eller Lierne.

2.4 Endringsprosesser som påvirker reindriftnæringas arealbruk

Det er flere samfunnstrender utenfor reindriftnæringa som har betydning for næringas arealbruk.

Teknologisk utvikling med motorkjøretøy, GPS-sendere, droner og datasystemer er blitt nyttige hjelpemidler også for reindrifta, men ser ikke ut til å endre arealbruken i seg selv.

Det grønne skiftet og økt etterspørsel etter biomasse, fornybar energi og «grønne» mineraler til teknologi som skal dempe klimautslipp, krever ofte næringsaktivitet i avsidesliggende områder. Urfolk over hele verden opplever derfor et økende press på arealene som legger grunnlaget for deres tradisjonelle kultur og livsstil (Brattland og Hausner, 2022). To eksempler fra reinbeiteområdene i Trøndelag er planlagt gruvedrift i Joma i Røyrvik, og realisert vindkraft på Fosen. Forskere peker på at *«argumentene for det grønne skiftet tar imidlertid i begrenset grad hensyn til et av hovedprinsippene i FN's bærekraftsagenda som fremhever at ingen skal utelates i den grønne omstillingen. Her nevnes urfolk som en sårbar gruppe som må prioriteres ved implementeringen av de ulike bærekraftsmålene»* (Brattland og Hausner 2022, s. 1).

Framveksten av **fritidslandskapet i fjellet** er også en trend som påvirker reindriftas arealbruk i stor grad. Her er hytter og hytteutbygging en nøkkelfaktor. Mellom 2014 og 2024 ble det i snitt ferdigstilt over 5000 nye hytter i året i Norge. Norske kommuner har samlet en planreserve for fritidsboliger på 1 275 kvadratkilometer, noe som utgjør mellom tre og fire ganger planreserven avsatt for boliger.⁴ Planreserver er områder som er satt av til hyttefelt, men som ikke er utbygd ennå. I Trøndelag er det også avsatt store områder til hytteutbygging,⁵ hvor mye av det vil kunne påvirke reindrifta i betydelig grad. Hytteområder beslaglegger areal i seg selv, men for reindrifta er det ofte den økte ferdselen og aktiviteten i terrenget rundt spesielt fritidsboliger med helårsstandard som er den største utfordringen.

De siste årene har **oppmerksomheten rundt urfolks og minoriteters rettigheter** økt også i Norge. Norge ratifiserte i 1990 det som kalles ILO-konvensjon 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater, og i 2007 FNs erklæring om urfolks rettigheter fra samme år.⁶ Dette er en del av bakgrunnen for at Naturmangfoldloven fra 2009 krever at også tradisjonskunnskap/erfaringskunnskap (fra urfolk), ikke bare

³ En familiegruppe eller enkeltperson som er del av en siida (geografisk og sosial betegnelse for en gruppe av reineiere som utøver deler av driften i fellesskap innenfor et bestemt areal.), og som driver reindrift under ledelse av en person eller ektefeller/samboere i fellesskap.

⁴ Kilde: <https://www.hytteavisen.no/kommunene-har-satt-av-enorme-arealer-til-hyttebygging-bare-20-prosent-er-utbygd.6705717-413646.html>

⁵ Kilde: [Arealregnskap i Trøndelag](#)

⁶ Kilde: <https://fn.no/tema/menneskerettigheter/urfolk-og-nasjonale-minoriteter#Introduksjon-0>

vitenskapelig kunnskap, skal tas hensyn til i arealbruksspørsmål (Aspøy m.fl. 2023). Det kan også nevnes at Konvensjonen om biologisk mangfold ble vedtatt på en FN-konferanse i Rio i 1992, og at også denne har styrket samiske rettigheter til reindrift (Riseth m.fl. 2023).

Sletterød, Nygaard og Sand (2022) finner at reindriftnæringa opplever at samisk tradisjonskunnskap om arealbruk ikke får den plassen den skal ha i henhold til lovverket. Tradisjonskunnskapen oppleves av kommunene som vanskelig å forene med vitenskapelig kunnskap. I arealspørsmål opplever reindriftnæringa at økonomiske argumenter står svært sterkt, og at reindrifta ofte «presses» av sterke koalisjoner mellom utbyggerinteresser og lokalpolitikere som ønsker å legge til rette for vekst og arbeidsplasser.

Sannhets- og forsoningskommisjonen gransket i perioden 2018-2023 fornorskingspolitikken og urett begått av storsamfunnet overfor samer, kvener/norsksfinner og skogfinner.⁷ Kommisjonen konkluderte med at fornorskingspolitikken hadde ført til alvorlige konsekvenser for disse gruppene, og Stortinget ba om unnskyldning for fornorskingspolitikken i forbindelse med at kommisjonens rapport ble lagt fram.

Kommisjonen foreslo en forsoningsprosess der «*kunnskapsheving, styrking av samiske språk og kvensk, samt språkkompetanse, styrking av kultur og kulturkompetanse, konfliktløsning og implementering av regelverk*» skulle være viktig. For reindrift og arealbruk er spesielt en av de eksterne utredningene kommisjonen fikk gjennomført sentral: *Konsekvenser av fornorskingen på reindriftens rettigheter - belyst gjennom lovgivning og rettspraksis* (Bull, 2023). Her forstås fornorskning som «*kulturell assimilering i vid forstand, samene skulle bli som nordmenn: språklig, kulturelt og næringsmessig*». (s. 3). Rapporten viser hvordan fornorskingspolitikken har påvirket reindriftssamenes bruksrettigheter til areal:

Fra å være anerkjent som hevdvunne rettigheter, ble deres gamle bruksrettigheter i løpet av fornorskingsperioden redusert til en tålt bruk – eller uskyldig nyttesrett som det også ble kalt. Det er fortsatt klare spor av gammelt tankegods i dagens reindriftslov av 2007 (Bull 2023, s. 3).

I 2021 fikk staten, fylkeskommunene og kommunene en **plikt til å konsultere** Sametinget og andre samiske interesser i saker som angår dem. Denne plikten er hjemlet i Samelovens kapittel 4.⁸ For reindrifta innebærer dette at foreslåtte arealbruksendringer i utmark i reinbeiteområdene alltid skal drøftes med næringa. Informantene fra både NRL og statsforvalteren peker på at konsultasjonsplikten innebærer en juridisk sett styrket posisjon for reindrifta i kommunal arealplanlegging. NRL erfarer imidlertid at konsultasjonsplikten foreløpig praktiseres veldig ulikt, og ikke alltid like hensiktsmessig i de trønderske kommunene.

I 2021 kom **Fosen-dommen** i arealbrukskonflikten mellom reindrift og vindkraftutbyggere. Dommen beskrives som en «*historisk avgjørelse der berørte samiske parter for første gang vant fram i en inngrepsak i Høyesterett gjennom å vise til menneskerettighetene*» (Brattland og Hausner 2022, s. 1). Dommen ble imidlertid begrunnet med at minoriteters rett til kulturutøvelse ikke hadde blitt tilstrekkelig ivaretatt etter artikkel 27 i FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter fra 1966.

Med bakgrunn i Fosen-dommen utga Norges institusjon for menneskerettigheter rapporten *Menneskerettslig vern mot inngrep i samiske bruksområder* i 2022. FNs ekspertutvalg for urfolks rettigheter utga en rapport relatert til samme tema i 2025. Begge konkluderer med at samiske rettighetshavere fortsatt må få økt innflytelse i beslutningsprosesser som påvirker deres landområder/arealer og levekår.⁹

⁷ Kilde: www.regjeringen.no/no/tema/urfolk-og-minoriteter/oppfolging-av-sannhets-og-forsoningskommisjonens-rapport/id3088271/ viser beskrivelse av kommisjonen, deres sluttrapport og stortingets behandling av saken.

⁸ Kilde: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1987-06-12-56>

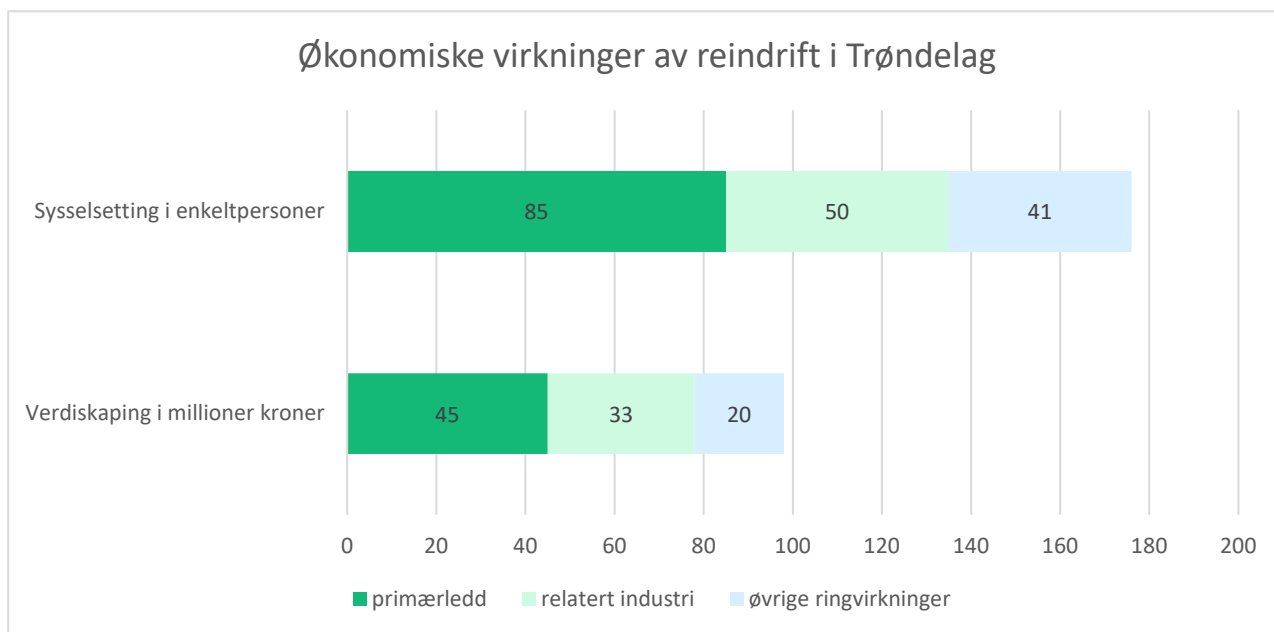
⁹ Kilde: <https://unric.org/no/fn-rapport-norge-bryter-urfolksrettigheter-samer-ma-fa-si-nei-til-utbyggin/>. Nyhetssak på FNs regionale informasjonskontors norske nettsider, publisert 24. mars 2025.

3 Reindriftnæringas betydning i Trøndelag

I dette kapitlet beskrives økonomisk, miljømessig og sosial betydninga av reindrift i Trøndelag.

3.1 Økonomisk verdiskaping og sysselsetting

Figur 2 under viser estimert sysselsetting og verdiskaping fra reindrift i Trøndelag i 2021 basert på (Sand m. fl. 2023), oppdatert med nye tall for reindrift for 2023.

Figur 2: Økonomiske virkninger av reindrift i Trøndelag. Verdiskaping i primærleddet er fra 2023, mens relatert industri og øvrige ringvirkninger er fra 2021 (Sand m. fl. 2023).

I primærleddet er det rundt 240 personer som driver med tradisjonell reindrift og tilhørende tilleggssnæringer i Trøndelag. Av disse er det mange på deltid og derfor om lag 85 årsverk i 2021.

I primærleddet er det en verdiskaping på 45 millioner kr pr år, dvs. rundt 0,5 millioner kroner pr årsverk.

I foredlingsleddet er det anslått 50 sysselsatte som i hovedsak slakter/foredler rein med en verdiskaping på 33 millioner kroner. Dette utgjør 0,7 millioner kroner pr sysselsatt. I tillegg er det for året 2021 anslått øvrige ringvirkninger i Trøndelag på 41 sysselsatte med 20 millioner kroner i verdiskaping, slik at det totalt blir grunnlag for 98 millioner kroner i verdiskaping og 176 sysselsatte i Trøndelag med bakgrunn i reindrift i regionen. Med normal verdiutvikling i foredling og avledede virksomheter gjennom ringvirkninger, er trolig samla verdiskaping godt over 100 millioner kroner i 2022/2023.

Både Sand m. fl. 2023 og nyeste totalregnskap for reindriften (Landbruksdirektoratet 2024) viser at Trøndelag samlet har betydelig høyere verdiskaping per årsverk enn samiske reinbeiteområder ellers i landet. Innad i Trøndelag er det forskjell mellom Nord-Trøndelag reinbeiteområde og områdene i Sør-Trøndelag i så måte. I sør er verdiskaping og årsresultat pr årsverk vesentlig høyere, mens i nord er det mer krevende klimatiske, naturgitte forhold og rovdrytfordringer som trekker ned de økonomiske resultatene. Fra totalregnskapet finner vi f.eks. 2842 tapte rein til rovdryr i Nord-Trøndelag og 1278 tapte rein til rovdryr i Sør-Trøndelag/Hedmark i 2023 (Landbruksdirektoratet 2024). Ut fra reindrifstall på rundt 14100 i begge områder, viser det over dobbelt så stort rovdryrtap i norddelen av Trøndelag.

3.2 Reindriftsnæringas betydning for andre samfunnsverdier

Reindriftsnæringas har samfunnsverdier langt utover økonomisk verdiskaping.

3.2.1 Miljømessig, sosial og kulturell bærekraft:

Informantene fra reindriftsnæringa ser på seg selv og sin ekstensive og tradisjonelle bruk av fjell- og utmarksareal som en del av særpreget ved naturområdene de driver reindrift i. De mener derfor det er naturlig at verneområder som nasjonalparker får **samisk reindrift som en del av verneformålet** – ikke bare som noe det skal tas hensyn til i vern av naturen og tilretteleggingen for friluftslivet.

Brattland og Hausner (2022, s. 2) peker på at det er et paradoks at verdens urfolk, som vanligvis bidrar mindre til klimautslipp enn andre grupper, rammes hardest av det grønne skiftets økende arealbehov. Dette er **ikke i tråd med en «rettferdig omstilling»**-tankegang. De peker også på at det tradisjonelle, naturbaserte levesettet ofte rammes særlig hardt av klimaendringer. Dette poenget er relevant for reindrifta i Trøndelag: Klimaendringer med varmere, våtere vintre vil påvirke reindrifta (Hansen m. fl. 2021), og stille enda sterkere krav til arealbruk og at næringa kan fortsette å utnytte den fleksibiliteten som vi beskrev i avsnitt 2.1.

En av de viktigste verdiene samisk reindriftsnæring gir til samfunnet i Trøndelag og Norge, er å bidra til opprettholdelse av (sør)samisk språk og kultur. Ifølge hjemmesidene til Saemien Sijte, det sørsamiske museet og kultursenteret i Snåsa, strekker det sørsamiske området seg fra Saltofjellet i nord til Engerdal i sør på norsk side. I Trøndelag er det tre kommuner, Røros, Røyrvik og Snåsa, hvor sørsamisk er blitt likestilt med norsk som språk.

Sametingets hjemmesider (sametinget.no) beskriver reindriftsnæringas sentrale plass i den samiske kulturen, og at den bidrar daglig til å bevare samisk språk og kultur, og til å holde i hevd, videreutvikle og videreføre tradisjonell kunnskap. Videre vektlegger de reindriftas tradisjonelle karakter som en familiebasert næring.

Informanten fra statsforvalteren trekker fram begrepet **kulturell bærekraftig drift** – forstått som ivaretagelse av den familiebaserte reindriften som bidrar til å sikre samisk språk, kultur og samfunnsliv.

3.2.2 Matsikkerhet og beredskap

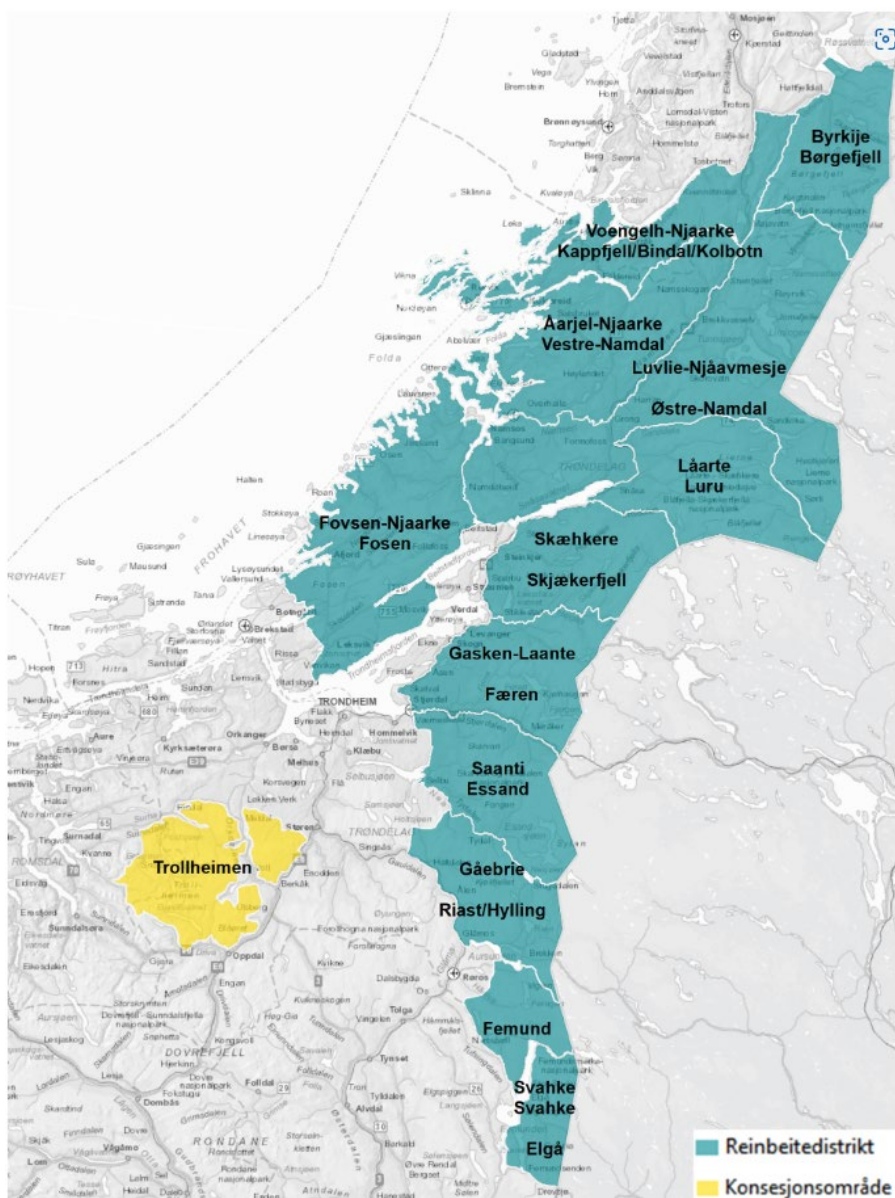
Reindriftsnæringa produserer kjøtt så å si utelukkende basert på lokale utmarksressurser, og uten behov for importerte eller langreiste råvarer. Kjøttet bearbeides og foredles i all hovedsak i Trøndelag. I et matsikkerhets- og beredskapsperspektiv i en urolig verdenssituasjon, er også dette et viktig samfunnsbidrag.

4 Reindriftsnæringas produksjonsareal

I dette kapitlet beskriver vi produksjonsarealet til reindriftsnæringa i Trøndelag i dag, og hva potensialet er.

4.1 Tilgjengelig areal

Det samiske reinbeiteområdet i Trøndelag utgjør cirka 30.000 kvadratkilometer totalt,¹⁰ det vil si 71 prosent av det totale landarealet på 42200 km² i fylket. Spesielt i gamle Nord-Trøndelag er en stor andel av landarealet med i reinbeiteområdet. I den sørlige delen av fylket går det tradisjonelle reinbeiteområdet ned langs riksgrensa og over i Engerdal kommune i Innlandet fylkeskommune. I tillegg har vi konsesjons-området Trollheimen (gult område i kartet) som også har samisk reindriftsnæring i Trøndelag.

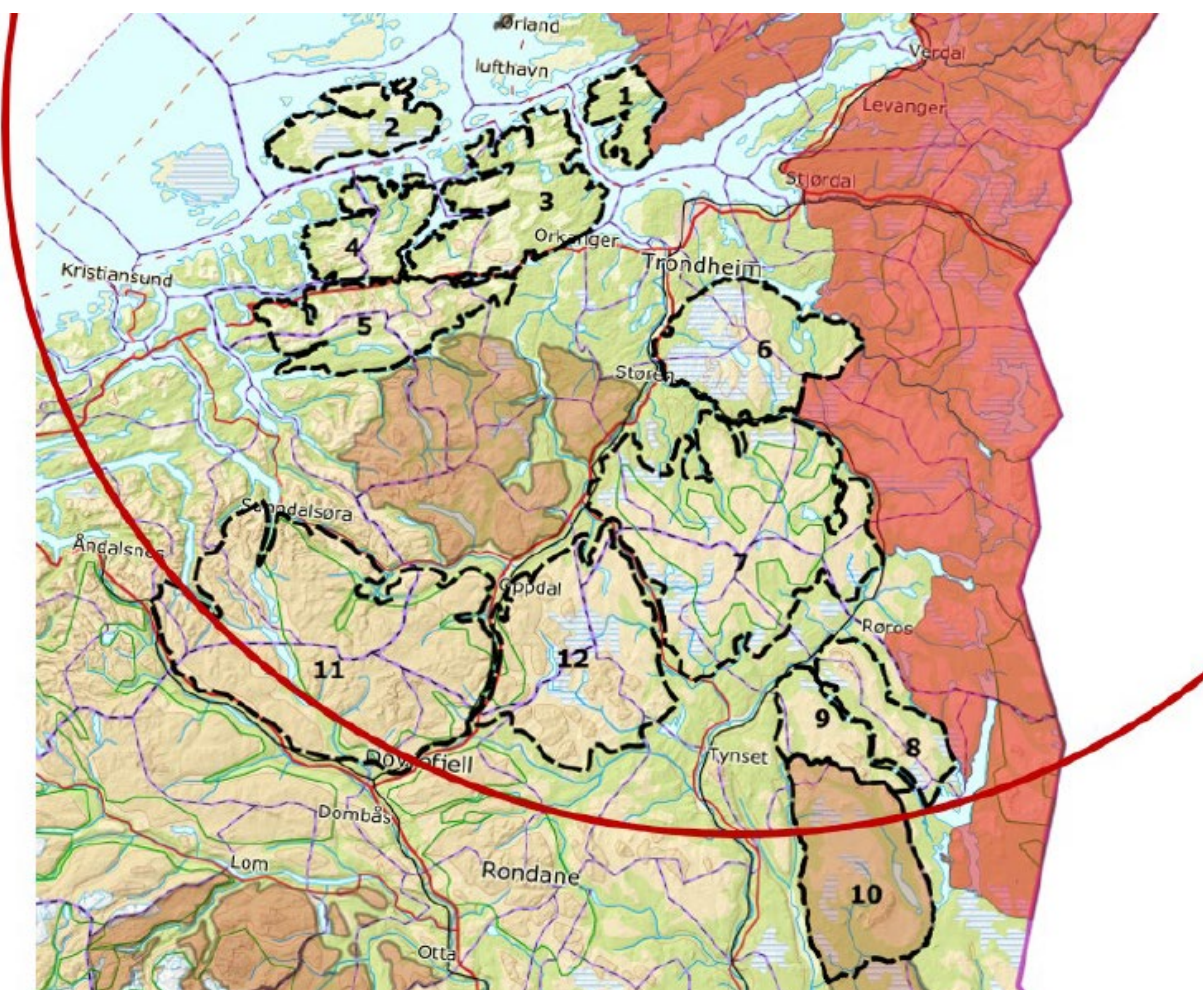
Figur 3: Konsesjonsområdet Trollheimen og samiske reinbeiteområder (Sijter) i Trøndelag og Innlandet.
 Kilde: Nettsiden Trøndelag i tall, Trøndelag Fylkeskommune, 2025.

¹⁰ Kilde: Reindriftsavdelinga hos Statsforvalteren i Trøndelag.

4.2 Areal i bruk, arealreserver og kjernearealer i reindrifta

Reindriftsnæringa ved NRL er tydelig på at alt areal innenfor reinbeiteområdene er viktig areal i bruk, selv om det ikke er rein der til enhver tid. Dette fordi det bidrar til den avgjørende fleksibiliteten for reindriften. Det særegne arealbruksmønsteret som er beskrevet i avsnitt 2.1 er allerede under sterkt press fra andre typer arealbruk i utmark, og arealene som er igjen er derfor svært verdifulle.

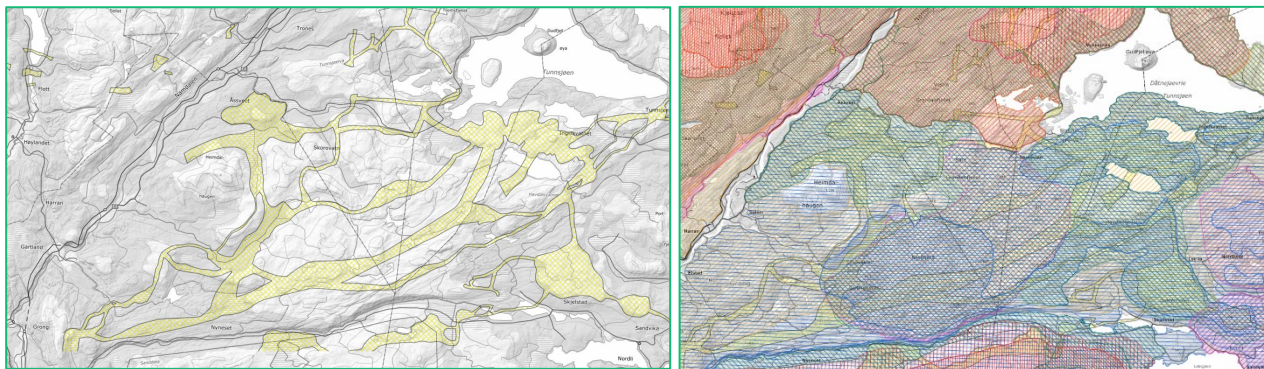
Lengst sør i Trøndelag ligger områder som er naturlig egnet for reindrift, men som av historiske grunner ikke er med i reinbeiteområdet. Disse områdene kan sies å representere en slags «arealreserve» for reindrifta, forstått som at de kunne vært tatt i bruk og ifølge informantene fra NRL gitt grunnlag for økt produksjon av rein. Disse arealene var blant de NIBIO så nærmere på i sin kartlegging av tilleggsareal til vinterbeite for rein på Fosen som kompensasjon for tapt beite på grunn av vindkraftutbygging (Haugen 2024), men der konflikter med blant annet jordbruk og villrein bidro til at man anbefalte å bruke areal Håmmålsfjellet – Sålekinna (areal 8 i figur 4). Dette arealet er i Os og Tolga kommuner i Innlandet fylkeskommune.

Figur 3: Kart over areal som ble utredet som kompensasjon for tapt reinbeite på Fosen. Kilde: Haugen (red.) 2024, s. 17.

Områdene ble bare vurdert som vinterbeite for Fosen. Bildet blir mer nyansert om man vurderer områdets egnethet for reindrift mer generelt. Ifølge NRL kan imidlertid slike arealer ha stort verdipotensial for tilliggende reindrift både rundt Trollheimen og sør i fylket, og også kunne gi reindrifta mer naturlige grenser enn i dag i dette området (se også kapittel 2.1).

Når det gjelder kjernearealer, så er ikke reindriftsnæringa villig til å sette enkelte områder eller typer områder opp som viktigere eller mer sentrale enn andre. Retten til å benytte reinens tradisjonelle flyttleier er imidlertid gitt et spesielt vern i reindriftsloven, inkludert faste lasteplasser for transport. Flyttleier må ikke stenges, men kan legges om «*når berettigede interesser gir grunn til det*» (§22). Figur 5 viser eksempler på flyttleier og årstidsbasert beite i reindrifta i Namdal.

Figur 4: Kartutsnitt fra Østre Namdal reinbeitedistrikt, der kart til venstre har flyttleier i gul skravur mens det til høyre viser årstidsbasert beiteland skravert i ulike farger (Kilde: NIBIO's kartverktøy Kilden, 2025).

Arealene er fordelt på årstidsvise beiteområder (fem årstider), og hvert årstidsbeite er igjen delt inn etter egenskaper (tidlig/seint, høyere/lavere/liggende) eller funksjon (paringsland, kalvingsland, oksebeiteland). Som figur 5 illustrerer, så omfatter disse ulike områdene så å si hele arealet i utmarka og man får et relativt komplekst kart. Alt areal er ikke nødvendigvis i bruk like mye hvert år, men arealene gir til sammen grunnlag for den fleksibiliteten som reindriftsnæringa trenger for å tilpasse driften til naturens, klimaets og biologiens kompleksitet.

4.3 Produksjonspotensial

Per i dag er det om lag 14 100 rein i Nord-Trøndelag og 14 100 rein i Sør-Trøndelag/Hedmark reinbeitedistrikt. Av disse er om lag 25 000 rein i hovedsak innen Trøndelag fylkeskommune, mens rundt 3 000 er i Engerdal i Innlandet fylkeskommune hele året (Elgå reinbeitedistrikt). 25 000 rein utgjør rundt 12 prosent av antallet tamrein i Norge.

Store rovdyrproblemer og svakt klimatiske og naturgitte forutsetninger for reinbeite i Nord-Trøndelag, bidrar til at man i denne delen av regionen neppe har potensial til produksjonsøkning. En reduksjon i tapene til rovvilt vil ha størst positiv påvirkning på en økning i produksjonen for Nord-Trøndelag reinbeiteområde.

Informantene fra NRL mener det ville være mulig å øke produksjonspotensialet i Sør-Trøndelag og Hedmark reinbeiteområde noe dersom man 1) bedrer rammebetingelsene generelt for reindrifta (med tanke på mer vern av areal for forstyrrelser/inngrep/ferdsel) og 2) ordner opp med grensene i sør for reinbeiteområdet slik at de følger terrenget og dermed blir enklere å forholde seg til.

5 Teknologeutvikling og reindrift

I dette kapitlet går vi kort gjennom teknologeutvikling for reindrift og arealbruk.

5.1 Dagens situasjon

Reindriften er en tradisjonell næring der teknologeutvikling har hatt liten betydning for arealbruken, selv om man bruker en del nyere teknologi. Universitetet i Tromsø (2025) beskriver f.eks. at reindrift i dag drives på en kombinasjon av tradisjonell kunnskap og moderne teknologi.¹¹ Motoriserte hjelpemidler som snøskutere og ATV-er ble fort tatt i bruk for å følge opp reindriftsflokkene. GPS-sendere på reinsdyr, droneteknologi og ulike datasystemer er i økende bruk og under stadig utvikling. Dette er hjelpemidler som forenkler den praktiske oppfølgingen av reinsdyrene, ved å f.eks. gi informasjon om hvor flokken beveger seg eller om det er uro som følge av rovdyrangrep. Teknologien er imidlertid dyr, og brukes derfor på få dyr pr i dag.

Motoriserte hjelpemidler er i dag til nytte også ved behov for tilleggsfôring når f.eks. vekslende vær med snø og is gjør det vanskelig for reinen å beite.

5.2 Framtidens reindrift

Elektriske ATV-er og snøskutere utvikles stadig videre med økende rekkevidde og salg i Norge,¹² og vi kan se for oss økning i elektriske og stillegående motorkjøretøy i reindriftnæringa.

Stortinget vedtok i 2019 elektronisk øremerking av dyr innen reindriften, og dette er i noen grad testet ut, men ennå ikke innført i næringa (Bjørn og Winje 2024). Fordelene kan være oversikt over hvor dyrene er og gi viktig informasjon om hvert enkelt dyr til bruk for avl, slakteoppgjør m.m.

Nyere beiteteknologi som Nofence med posisjonsbaserte, elektroniske gjerder, er testa og kan bidra til bedre oversikt og hjelp til at reinen holder seg innenfor aktuelle reinbeiteområder, men pr i dag sier reindriftnæringa at kostnadene er for høye og batterikapasiteten for lav.¹³

Det foregår testing av beiteteknologi som kan varsle med f.eks. blinkende lys på E6 når reinen krysser vegen, se NRLs nettside reinfakta.no. Også dette er et hjelpemiddel som først og fremst gjør det enklere å fortsette med dagens arealbruk.

Tilleggsfôring er av mange sett på som nødvendig i framtidens reindrift i Norge, og ble blant annet diskutert som tiltak som følge av problemene med vindkraftanleggene på Fosen. Her fins det en relativt ny doktorgradsavhandling av Paulsen (2021) som påpeker at fôring over tid vil gjøre noe med reinens evne til å klare seg selv, og dermed svekket dyrevelferd over tid. Paulsen lander derfor på at vern av beiteareal er viktigst for dyrevelferden til rein.

Når det gjelder teknologi eller tiltak som kan gi bedre sameksistens mellom rein og f.eks. vindmøller og gruvedrift, har vi ikke funnet forskning som tyder på at man er i ferd med å løse problemer som at rein ofte vil sky disse områdene og at man taper viktige produktionsarealer.

¹¹ Kilde: Universitetet i Tromsø sin nettside <https://result.uit.no/reaidu/vare-tema/naeringer/reindrift/>

¹² Se for eksempel : www.nrk.no/tromsogfinnmark/elektriske-snoskutere-har-kommet-til-finnmark-1.17224418.

¹³ Dette ifølge en artikkel i avisa Trøndelagsbladet hvor reindriftnæringa er intervjuet om tamreinkonflikter i Midtre Gauldal: www.tronderbladet.no/nyheter/n/Kz6JbX/gammel-konflikt-skaper-ny-bekymring.

6 Interessekonflikter rundt reindriftsnæringas produksjonsareal

I dette kapittelet går vi gjennom arealkonflikter knyttet til reindriftsnæringa.

6.1 I reindriftsnæringa

Interessekonflikter om bruk av beitearealer innad i reinbeiteområdene håndteres i henhold til samisk tradisjon, og er av informantene ikke vurdert som et stort problem i Trøndelag.

6.2 Interessekonflikter med andre biobaserte næringer

Både skogkledt areal og områder med jordbruk inngår i reinbeiteområdene. Reindriftsloven gir rett til å la reinen beite i fjell og annen utmark, og på *«tidligere dyrket mark og slåtteeeng som ligger for seg selv uten tilknytning til bebodde områder eller dyrkede arealer i drift, dersom de ikke er holdt i hevd og heller ikke er i bruk som kulturbeite, med mindre arealet er inngjerdet med gjerde som freder for rein»*.

Rein som kommer inn på dyrket mark kan skade graset og gi mindre grasavlinger (Riseth m.fl. 2018). NRL mener at slike interessekonflikter med jordbruket ikke er av noen stor betydning i dag. Interessekonflikt mellom reindrift og jordbruk har imidlertid hatt stor betydning historisk og i fornorskningspolitikken (Bull 2023). Det finnes en egen forskrift om konfliktdempende tiltak mellom reindrift og andre berørte parter, som omfatter regler om tilskudd til inngjerding av innmark¹⁴. Bufe (sau, geit, storfe og hest) og rein utnytter i stor grad de samme vegetasjonstypene og beiteplantene sommerstid, men det er likevel liten grad av forstyrrelseskonkurranse mellom bufe og rein (Riset m.fl. 2018, Rekdal 2020). Årsaker til dette er bl.a. at mindre enn halvparten av slikt beite utnyttes i dag, at beitemønsteret er ulikt og at beitetrykket fra bufe har gått nedover i utmarka.

I noen områder, spesielt sør i Sør-Trøndelag/Hedmark reinbeiteområde, hevdes grensene for reinbeiteområdene å være satt uten å ta hensyn til naturlige avgrensninger i terrenget. Informantene fra NRL framholder at hele sørgrensa for reindrift i Trøndelag er *«unaturlig hele vegen fra havet til svenskegrensa»*. Statsforvalteren peker videre på at det her er områder som ligger utenfor reinbeiteområdet (sør i fylket) som har potensiale som reinbeite. Grensene mot disse områdene oppleves som problematiske i reindriften: reinen trekker over dem, og det kan skape konflikter. Statsforvalteren anser det som lite sannsynlig at yttergrensene for reinbeiteområdet blir endret med det første.

Om forholdet til skogbruket sier reindriftsloven at *«Kongen kan gjøre vedtak om at bestemte barskogs-trekninger skal være fredet for reinbeiting i en viss tid, når dette anses påkrevet av hensyn til skogens foryngelse eller gjenvekst»*. Verken informantene fra reindriften eller fra skogbruket trekker fram arealkonflikter mellom disse næringene i Trøndelag. Resultater fra en spørreundersøkelse til reindriftsutøvere i Norge og Sverige gjennom forskningsprosjektet «Future Arctic Lives»¹⁵ viser at mens nesten 70 prosent er veldig bekymret i møte med skogbrukets arealbruk i Sverige, er den tilsvarende andelen 5 prosent i Norge (her må vi ta høyde for naturgitte ulikheter mellom landene). Rovdyr og gruvedrift skaper stor bekymring i begge land, mens norske reindriftsutøvere er mer bekymret for økende fotturisme enn sine svenske kolleger.

Et eksempel på konflikter med andre biobaserte næringer er knyttet til utbyggingen av vindpark på Stokkfjellet i Selbu. Utbyggingen berørte ifølge NRL et godt kalvingsland for reinen, og reindriftsutøverne sa tidlig fra om at flokken nå ville trekke vestover tidligere på året, og at dette ville skape utfordringer. Da vindparken kom, gikk det akkurat som reiene hadde forutsett basert på sin kjennskap til reinen og

¹⁴ Den aktuelle forskriften: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2008-06-19-707>

¹⁵ Et Horizon Europe-prosjekt, se nettsiden <https://futurearcticlives.eu/>. Resultatene ble meddelt oss via Statsforvalteren i Trøndelag, reindriftsavdelingen.

terrenget. Reinen vandrer vestover tidligere og i større antall enn før, og den blir av ulike naturlige årsaker der lenger slik at den kommer i konflikt med elgjakta. Dette illustrerer hvordan bortfall av ett område kompenseres naturlig av reinen på en måte som skaper nye problemer.

6.3 Interessekonflikter med annen økonomisk virksomhet

Både økt antall fritidsboliger gjennom utbygging og oppgradering av enkle hytter til «andrehjem» med helårsstandard fører til mer ferdsel i områdene rundt hyttene. I kommuner som Oppdal er det sterk vekst i antall hytter, og hytteutbygging er generelt blant de største utfordringene for reindrifta i Trøndelag. Informantene i NRL peker på at retten til å bli konsultert i planprosesser er et framskritt for reindriftsnæringa, men at hele arealforvaltningssystemet legger til rette for en oppstykket «bit-for-bit-utbygging» av utmark. Dette er et problem som også løftes opp av Lie, Vistnes og Nellemann (2006).

Betydelige utmarksarealer tenkt til hytter ligger som planreserver i kommunene. For grunneier og kommune vil hytteutbygging vanligvis innebære salgsinntekt og økt lokal verdiskaping. Man ønsker derfor å ha et bredt tilbud av områder og prosjekter klart for utbygging. Det oppstår sterke lokale koalisjoner for å regulere utmarksareal til hyttefelt i hver enkelt kommune, uavhengig av nabokommunene (Sletterød m.fl. 2022). Dette slår spesielt hardt ut for ei næring som er helt avhengig av store utmarksområder på tvers av kommunegrensene. «Kommunene opptrer så ulikt, og evnen deres til å erkjenne at de må ta kontakt med reindriftsnæringa tidlig i slike prosesser er veldig varierende», sier en av informantene. NRL opplever at reindriftas behov har blitt noe tydeligere vektlagt i statlige retningslinjer, og peker på at fylkeskommunen har gjort forsøk på å koordinere planprosesser på tvers av kommuner for å se helhetlig på større utmarksområder. «Mer fylkeskommunal koordinering kunne vært en nøkkel for oss», sier en av informantene.

Gruvedrift og utbygging av fornybar energi i form av vind representerer ofte store inngrep og tap av viktige arealer for reindrifta. Reindriftsnæringa opplever debatten rundt vindkraft som krevende og svært polarisert, der man enten er veldig for eller absolutt imot utbygginger. Vindkraft utfordrer reindriftsnæringa fordi dagens prosjekter ofte plasseres midt i tidligere uforstyrrede områder, og innebærer nye vegger, mer ferdsel, økt aktivitet og store naturinngrep. Vindparken på Stokkfjellet i Selbu ble etablert i et av de beste kalveområdene for reinen. Området var tidlig snøfritt, og hadde tilnærmet perfekt topografi for bruk i kalvingstida. I dag er denne vindparken i driftsfasen, og bare en liten del av flokken bruker fortsatt dette området. Reindriftsnæringas erfaring fra Stokkfjellet er at driftsfasen ødelegger mer enn anleggsfasen, og at sameksistens mellom reindrift og vindkraftproduksjon i dette området i praksis ikke er mulig.

Planene om ny gruvedrift i Joma gruver i Røyrvik kommune er et eksempel på hvordan interessekonflikter der reindriftsutøvere mister areal, i tillegg kan føre med seg negative sosiale konsekvenser. I et intervju med NRK forteller en reindriftsutøver om hvordan denne saken splittet og skapte konflikter i lokalsamfunnet hun og reindriftskollegene hennes er en del av:

Det er veldig mange som syns det er så ubehagelig, bare det å gå på butikken. Man føler på dette at folk omtrent skuler på deg, fordi at man ikke vil «bidra». Plutselig så sluttet folk å snakke med hverandre. Det er jo helt grusomt. (Elinor Marita Jåma i intervju med NRK¹⁶, 11. september 2025).

NLR har i det siste også opplevd å bli konsultert i planprosesser som angår plassering av solcelleanlegg i utmark, senest i Steinkjer kommune i 2024/25. Dette er en type utmarksbruk de forventer mer av i årene som kommer, og som vil utfordre reindrifta på linje med andre inngrep i beiteområdene.

¹⁶ Kilde: <https://www.nrk.no/sapmi/gruvedrift-splitter-bygda--folk-sluttet-a-snakke-med-hverandre-1.17533380>

Utbygging av veger og infrastruktur er også en typisk interessekonflikt når dette går på bekostning av reindrifta både i begrensninger på beitebruk og skader/dødsfall for dyr som blir påkjørt på veg og jernbane. Et eksempel på ønsket om en ny veg gjennom et reinbeiteområde er en lenge etterspurt veg mellom Osen sentrum og Jøssund i Flatanger. Mulige konsekvenser av en slik veg for reindriftsnæringen beskrives nærmere i en rapport fra Sand m.fl. (2025). Det framgår blant annet at det aktuelle området er blitt mye mer viktig etter at Roan vindpark ble etablert og ødela dette som vinterbeite for simlene.

6.4 Interessekonflikter med andre samfunnshensyn

Økt ferdsel og aktivitet i utmarka der reinen beiter er negativt for reindriftsnæringa, siden reinen både trives og vokser best når den ikke stadig blir forstyrret av menneskelig aktivitet i fjellet rundt den. Ifølge informantene i NRL kan forskjellen mellom en flokk som får beite i fred og en som opplever mange forstyrrelser, være rundt 3-4 kg i gjennomsnittlig slaktevekt per kalv om høsten. Dette utfordrer den økonomiske bærekrafta i reindriften, som gir grunnlag for den familiebaserte reindriften som igjen er helt sentral for sørsamisk språk, kultur og samfunnsliv.

Samtidig har det å ferdes i naturen stor verdi for den generelle befolkningens livskvalitet og folkehelse. Kommunene er derfor ofte ivrige tilretteleggere av toppturer og andre turmål i utmark. NRL trekker fram «Ti på topp»-programmer, turmål-apper og andre folkehelseiltak, som ofte legges til områder uten for mange inngrep. Dermed utfordrer de reindriften, som allerede opplever at de uforstyrrede områdene for reinen har skrumpet kraftig inn. Informantene peker også på at «*i dag er det jo bare fantasien som setter grenser for fritidsbruk av utmark*», og sikter til at nye måter å ferdes i og bruke utmark på ofte ikke fanges opp av eksisterende reguleringer. NRL har bedt kommunene om å utarbeide en sti- og turløypeplan, som reindriften kan få til uttalelser. Så langt har de ikke fått noen stor respons på dette ønsket.

En av informantene fra NRL forteller at han personlig har gått fra å være forkjemper for vern av områder, til å bli motstander etter å ha erfart hvordan denne typen vern faktisk påvirker reindriften: «*Vernet virker mot hensikten, det gjør at trafikken i området øker*». Informanten ser med bekymring på det han mener er en utvikling som har vridt forvaltning av verneområder fra vern av natur til å legge mer til rette for ferdsel i naturen. Reindriftnæringa opplever at selv om det står i verneforskriften at det skal tas hensyn til reindriften, så prioriteres reindriften lavere enn både naturvern og tilrettelegging for ferdsel og friluftsliv i verneområdene. Verneområdestyrene, der reindriften er representert, gir ifølge NRL uttrykk for at de ønsker seg flere verktøy for å kunne si nei, f. eks til ny kommersiell virksomhet og fritidsbruk av verneområdet som vil være til ulempe for reindriften. Men de nasjonale føringene gir, slik de opplever det, ikke rom for en slik praksis.

7 Oppsummerende analyse av arealbruk og reindrift

I dette kapitlet beskrives våre vurderinger av hovedelementene rundt reindriftsnæringas arealbruk i Trøndelag.

7.1 Muligheter og potensial i reindriftsnæringa

Arealbruken i reindriftsnæringa er basert på bruksrettigheter til fjell og utmark, og organisert i reinbeite-områder, -distrikter og sijter som går på tvers av kommunegrenser. Arealbruksmønsteret er ekstensivt med periodisk bruk av store arealer. Fleksibiliteten til å flytte flokker etter vær, klima og årstid over store, sammenhengende arealer er helt sentral. I tillegg kreves det mer eller mindre uforstyrrede områder der reinen kan beite, kalve, pare seg, vokse opp og så videre, for å opprettholde både dyrevelferd og økonomisk bærekraft i næringa.

Reindrifta legger grunnlag for rundt 100 millioner kroner i årlig verdiskaping i Trøndelag, inkludert de ringvirkninger vi kan tallfeste. Det er likevel verdien av å ivareta samisk kultur, språk og samfunnsliv som er det mest betydningsfulle bidraget til samfunnet. Verdien av dette bidraget er umulig å uttrykke i kroner og øre, men det krever at den tradisjonelle reindrifta er både økologisk og økonomisk bærekraftig.

I de siste årene har det vært økende oppmerksomhet i samfunnet om menneskerettigheter for minoriteter, konsekvenser av fornorskningsspolitikk, og rettferdighet og sosial bærekraft i det grønne skiftet. Dette kan gi økte muligheter for reindriftsnæringa i Trøndelag til å drive med grunnleggende aktiviteter for å opprettholde samisk språk, kultur og samfunnsliv.

7.2 Begrensninger og utfordringer relatert til arealbruk

Reindriftsnæringa opplever at den blir stadig mer presset arealmessig, og at reindrift ofte oppfattes som «*et hinder for utnytting av arealer*» i kommunale arealforvaltningsprosesser. Dette handler om summen av mange ulike inngrep, bruksendringer og byggeprosjekter i fjell og utmark. Hver for seg og om en kun ser på f.eks. nedbygd areal er ikke alle like dramatiske som f. eks vindparker, men en kommunevis «bit-for-bit» reduksjon av areal som er praktisk brukbart for reindriftsnæringa blir likevel resultatet. Behov for energi og mineraler i «det grønne skiftet» samt regulering og utbygging av stadig nye hytteområder er blant de største utfordringene for trøndersk reindrift. Naturinngrep som kan føyes inn i disse to samfunnstrendene har potensial til å legge svært store begrensninger på reindriftsnæringa.

I dag møter reindriftsnæringa svært varierende praksiser rundt arealbruk og konsultasjon i kommunene, samtidig som man ser visse framskritt for sine rettigheter og juridiske stilling i nasjonale føringer. Det er likevel slik at et arealforvaltningssystem basert på kommunegrenser og grunneierrrettigheter er krevende for ei næring som er basert på ekstensiv og fleksibel arealbruk på tvers av slike grenser. Selv peker næringa på en mer aktivt samordnende rolle for fylkeskommunen i arealplanlegging i utmark som en mulighet når det gjelder å ta vare på reindriftas produksjonsareal.

7.3 Tilgjengelig areal, arealreserver og produksjonspotensial på arealene

Reindrifta har formelt sett tilgjengelig cirka 30 000 kvadratkilometer i Trøndelag og et rimelig stabilt dyretall som utnytter dette arealet fullt ut. Næringa selv ser på tiliggende områder sør i fylket som mulige arealreserver som kunne lagt grunnlag for noe økt produksjon. Inngrep, nedbygging og ulike former for ferdsel, ødelegger imidlertid for store, sammenhengende og uforstyrrede beiteområder som tradisjonell reindrift er basert på. Dette gir redusert fleksibilitet og økte kostnader selv om det tilgjengelige arealet i Trøndelag i stor grad opprettholdes.

Referanser:

- Aspøy, H., Figari, H. & Krange, O. 2023. Barrierer og muligheter for implementering av tradisjonskunnskap i rovviltforvaltning. Samproduksjon av kunnskap i reindriftsnæringen. NINA Rapport 2242. Norsk institutt for naturforskning.
- Bjørn, T-A. og Winje, B. (2024). Individmerking i reindriften. Utprøving av realTimeID elektroniske øremerker. NIBIO rapport 10 (147), 2024.
- Brattland, C. og Hausner, V. H. 2022: Innledning til artikkelsamlingen i temautgave om Vindkraft og reindrift. Tidsskriftet Utmark, vol. 2022, nr. 1, s. 1-9.
- Bull, K. S. 2023. Konsekvenser av fornorskingen på reindriften rettigheter - belyst gjennom lovgivning og rettspraksis. Ekstern utredning utført for Sannhets- og forsoningskommisjonen.
- Hansen, I. med flere 2021. Kartlegging av forskning på reindriftsområdet. Kunnskapsgrunnlag og forskningsbehov. NIBIO-rapport 7 (187), 2021.
- Haugen, F. A. (red.). 2024. Utredning av mulig tilleggsareal for vinterbeite for Sør-Fosen Sijte og Nord-Fosen Sijte. NIBIO-rapport 10 (98), 2024.
- Lie, I., Vistnes, I., og Nellemann, C. 2006. Bit for bit utbygging av hytter reduserer reindriften beitearealer. Tidsskriftet Utmark, vol. 2006, nr. 1.
- Landbruksdirektoratet. 2024. Totalregnskap for reindriftsnæringen. Regnskap 2023 og budsjett 2024. Rapport nr. 49/2024.
- Paulsen, M. (2021): Dilemmaet tilleggsfôring. En nymaterialistisk studie av tilleggsfôring av rein. Ph.d. i sosiologi, Nord universitet.
- Rekdal, Y. og Angeloff, M. 2020. Kjøttfe på utmarksbeite. Beiteressursar i soner for arealtilskot. NIBIO-rapport VOL. 6 nr. 56, 2020
- Riseth, J. Å., Nygaard, V., Kårtveit, B., Holte, A. 2023. Kunnskapsgrunnlaget for forvaltning av verneområder. Samiske perspektiver. NORCE.
- Riseth, J. Å., Tømmervik, H. og Holand, Ø. 2018. SAU OG REIN - BEITEBRUK OG DRIFTSFORMER NOTAT (04.04.2018) FOR FEMUND REINBEITEDISTRIKTS ANKESAK FOR HØYESTERETT.
- Sand, R., Haugset, A. S, Klimek, P., Knutsen, H. og Rye, S, K. P. 2023. Kunnskapsgrunnlag for trøndersk landbruk. Verdiskaping og ringvirkninger av landbruksbasert næring i Trøndelag. SINTEF-rapport 2023:00601.
- Sand, R., Bye, R. J. , Håpnes, T. og K. Størkersen. 2025: Ny veg mellom Osen og Flatanger: Nyttberegninger og samfunnssikkerhet/beredskap. Rapport 2025:744.
- Sletterød, N. A, Nygaard, V., og Sand, R. 2022. Samisk tradisjonskunnskap om reindrift i arealforvaltningen. SINTEF-rapport 2022:00294.